

SÈRIE 2

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Text sobre la desaparició de la selva amazònica**

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 2, 3 i 5 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5. i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 2 del document de concreció del currículum, *El medi físic com a recurs per a les activitats humanes*, en concret l'apartat *L'impacte ambiental de les activitats humanes en el territori i el medi físic*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria d'identificar quatre idees principals o bé tres si combina les dues primeres:

- Un nou estudi que inclou la tala selectiva d'arbres afirma que la selva amazònica està desapareixent a una velocitat que duplica el ritme estimat.
 - Segons la revista *Science*, si es combinen la desforestació i la tala selectiva d'arbres, entre 1999 i el 2002 es va destruir al menys un 60% més de selva del que es pensava.
 - La tala selectiva suposa un deteriorament extraordinari per les selves.
 - La pèrdua progressiva de la selva pot tenir greus conseqüències en el medi ambient.
- (1 punt)

2) [1,5 punts]

S'anomena *desforestació* a la desaparició o destrucció massiva de la massa forestal.

(0'5 punts)

Es defineix *biodiversitat* a la varietat i diversitat d'espècies animals i vegetals en el seu medi ambient. L'alumnat pot fer esment també als diferents nivells de la biodiversitat: genètica, d'organismes, de poblacions o d'ecosistemes

(0'5 punts)]

Els boscos contenen el percentatge més elevat de biodiversitat, i en concret els boscos humits tropicals i equatorials són els més rics en espècies. S'estima que al voltant de la meitat de totes les espècies d'éssers vius i en concret un terç de les espècies animals hi viuen. Així que la desforestació de la selva amazònica comporta una pèrdua irremediable i irreversible de la biodiversitat.

(0'5 punts)

3) [2,5 punts]

-L'alumnat ha de fer una exposició de les causes i conseqüències de la desforestació. Respecte a les causes l'alumne ha de citar:

Com a causa principal, les rompudes per la ramaderia i l'agricultura (agricultura itinerant, sobrepastura). L'explotació forestal de la fusta. L'ús de la fusta com a combustible.

També es pot citar el creixement urbà, les explotacions mineres, la construcció d'infraestructures viàries i grans embassaments, etc.

Com a causes de fons es troba la pobresa, el creixement demogràfic i els interessos econòmics.

(1 punt)

Les conseqüències són:

La pèrdua de biodiversitat (pèrdua irreparable de recursos genètics per la humanitat).

La desestabilització de diversos cicles naturals: cicle de l'aigua, cicle del carboni, i l'impacte sobre el canvi climàtic.

L'erosió i la degradació del sòl.

(1 punt)

Per protegir els grans boscos humits cal el recolzament de la comunitat internacional per tal que els països que els contenen trobin alternatives econòmiques i els preservin. Darrerament molts governs i organitzacions internacionals participen en aquesta causa de forma creixent. La Conferència de Rio (1992) va significar un crit d'alerta internacional davant la pèrdua de la biodiversitat del planeta.

(0,5 punts)

Opció A

Exercici 2: Piràmide de població de Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 28 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.5, 1.6, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual*. En concret l'apartat *La diversitat d'estructures i de dinàmiques demogràfiques al món en relació a les dinàmiques econòmiques i les cultures*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

Es tracta d'una piràmide de població que representa l'estructura de la població de Catalunya. La piràmide mostra una representació gràfica de la població per edats i sexe. A l'eix horitzontal les dades s'expressen en tant per cent. A la dreta es representen els valors corresponents a les dones i a l'esquerra els corresponents als homes. A l'eix vertical les franges d'edat estan distribuïdes en intervals de cinc anys.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

El concepte *estructura de la població* es refereix a classificar la població per grups d'edat i per sexes, es a dir establir els grups d'edat que formen una població.

(0,5 punts)

La piràmide té forma de bulb o ceba i correspon a les poblacions en procés d'envelliment. (Es pot valorar també positivament que l'alumne consideri la piràmide com del tipus "intermedi" degut a la recuperació recent de la natalitat).

(0,5 punts)

La natalitat s'ha recuperat en els darrers anys i sembla haver-se invertit la tendència al decreixement que mostra la piràmide en els grups d'edat de 5-9 anys fins el de 20-24.

(0,5 punts)

3) [2,5 punts]

L'alumnat ha de fer una breu exposició sobre l'evolució de la població catalana en el segle XX i la seva estructura actual on caldria que exposés almenys els següents aspectes:

La piràmide presenta una forma amb la base estreta, pròpia d'una població envellida de país desenvolupat, on la població jove es cada vegada més escassa i la de més edat cada cop més nombrosa. Això es degut a la disminució de la fecunditat i l'augment de l'esperança de vida.

Cal destacar un lleuger canvi de tendència i una recent recuperació de la natalitat en el darrer període.

Cal destacar també el creixement explosiu que es va donar en les dècades dels anys 60 i 70 degut a una etapa d'expansió econòmica. Es coneix pel nom de *baby boom*, i correspon a la màxima amplitud de la piràmide. En part va ser degut a l'efecte de les migracions interiors, especialment la dels anys 1950-75 (amb persones vingudes d'Andalusia, Extremadura i Castella) en el creixement de la taxa de natalitat de Catalunya.

També s'observa una reducció de naixements a les generacions entre 1936 i 1940 a causa de la Guerra Civil i la postguerra.

La tendència a partir de 1980 ha estat d'estancament i minva dels naixements. Els últims anys apunten a una certa recuperació de la natalitat.

La recuperació de la natalitat, es deguda en gran part als corrents migratoris que estan arribant a Catalunya.

El gruix de la part alta de la piràmide indica una elevada esperança de vida.

Per sexes, cal assenyalar que tot i un major nombre de naixements masculins, i el major percentatge d'homes fins els 40 anys, l'esperança de vida és força més alta en el sexe femení degut a factors biològics i sociològics alhora.

(1'75 punts)

L'alumne hauria de considerar els factors socioeconòmics i culturals que expliquen aquestes variables com en el cas del descens de la fecunditat, l'accés als mitjans anticonceptius, i molt especialment el canvi del paper de la dona amb la incorporació al mercat de treball; el nivell d'instrucció i la capacitat de decisió; els costos que representen la cura i l'educació dels fills; el retard en l'edat en que es té el primer fill; els canvis en l'estructura familiar; etc.

L'envelliment és conseqüència fonamentalment de la disminució de la fecunditat, de la disminució de la taxa de mortalitat i de l'augment de l'esperança de vida. La problemàtica que comporta és l'increment de la despesa pública en aspectes com pensions de jubilació, serveis socials i sanitat. Però també comporta la creació de llocs de treball en els sectors assistencial i de serveis i oci.

Catalunya es actualment receptora d'un important moviment migratori que comporta entre altres factors una augment de la fecunditat i el rejuveniment de la població.

(0,75 punts)

Opció B

Exercici 1: Text sobre la ciutat de baixa densitat

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 13, i 35 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.3 i amb els blocs de continguts procedimentals 2.4 i 3.4 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: *L'espai urbà: cap a un món de ciutats*. En concret l'apartat *Les funcions urbanes i els usos del sòl*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

-L'alumnat hauria de resumir les tres idees principals següents:

La ciutat difusa es caracteritza per una alta ocupació de territori, la segregació espacial i la baixa densitat,

La ciutat difusa es contraposa a la ciutat compacta mediterrània i comporta uns impactes negatius sobre l'economia i el medi ambient,

A Catalunya la ciutat difusa resulta d'un doble procés: les urbanitzacions dels anys seixanta i els creixements urbans de baixa densitat sorgits a partir dels anys vuitanta.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

-L'alumnat hauria de respondre:

La definició del concepte *segregació d'usos* hauria de ser similar a la següent:

La segregació d'usos fa referència a la distribució dels usos del sòl de la ciutat (residencials, comercials, industrials, administratius) en espais clarament diferenciats.

La definició del concepte *segregació social* hauria de ser similar a la següent: distribució de la població en zones diferents segons les característiques econòmiques, socials o culturals.

(0,5 punts)

La mobilitat en transport privat de la ciutat difusa augmenta per l'increment que es produeix en la distància existent entre el lloc de residència i el de treball, estudi o esbarjo, que obliga a utilitzar el vehicle privat, i per la dificultat de crear transport públic en una àrea urbana dispersa i de gran extensió territorial.

(0,5 punts)

El creixement de la ciutat difusa ha influït en el despoblament dels centres històrics de les ciutats en suposar una alternativa residencial de major qualitat constructiva i que ofereix un entorn amb una tranquil·litat més gran, el que provoca que la població benestant, que havia ocupat els centres històrics en el passat, es traslladi a les noves àrees residencials. Altres factors de despoblament dels cascós històrics són l'envelliment del parc d'habitatges, l'augment de població de classe social baixa i l'envelliment de la població. L'alumne hauria de citar almenys dos d'aquests factors.

(0,5 punts)

3) [2,5 punts]

-L'alumne hauria d'esmentar i definir almenys les següents funcions:

Funció residencial, funció comercial, funció industrial, funció administrativa i de serveis. Es valorarà positivament que indiqui les funcions militar o cultural.

(1 punt).

L'alumne hauria d'explicar també que:

En el centre de la ciutat se sol concentrar l'activitat administrativa, de serveis i comercial, a més de la funció residencial que continua existent però amb menor importància que a la perifèria.

(0,5 punts)

La funció residencial s'estableix sobretot en: els eixamples, que solen ser ocupats la població de renda mitjana o alta; les perifèries urbanes, on s'hi localitzen barris de diferents característiques socials (àrees suburbanes amb zones residencials de classe alta o mitjana, amb bons serveis i comunicacions, i suburbis de classe baixa amb menor nivell de serveis i sovint mal comunicats); els cascós antics, sovint amb presència de població de classe baixa i marginal.

(0,5 punts)

La funció industrial i part de la comercial s'ha traslladat a la perifèria urbana atès que necessita una important extensió de sòl que troba més barat. També es disposa d'una millor accessibilitat. Pel que fa a la indústria, els problemes de contaminació o altres molèsties que pot ocasionar, passen més desapercebuts a les perifèries que si s'ubica prop de les zones residencials.

(0,5 punts)

Opció B

Exercici 2: Mapa de conflictes a l'Àfrica

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 17, 26 i 29 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.1 i 3.4, i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 7 i 8 del document de concreció del currículum: *L'organització política del territori* i *La diversitat cultural i l'expressió territorial dels fets culturals*, respectivament.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de descriure els següents aspectes:

Es tracta d'un mapa del continent africà en el que es poden observar els principals conflictes corresponents a l'any 2006. La font és *El atlas de le Monde Diplomatique*.

Els diferents símbols de la llegenda informen sobre conflictes internacionals, guerres civils i conflictes fronterers, així com sobre acords de pau.

Es pot observar que els conflictes es concentren al Senegal, Sierra Leona, Nigèria, Somàlia, Sudan, Etiòpia i el Congo.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

La definició de *frontera política* podria ser semblant a la següent:

Les fronteres polítiques són línies imaginàries de separació entre estats i d'organització política de l'espai mundial.

Causes dels conflictes fronterers: econòmiques degudes a l'existència de recursos considerats importants (minerals, aigua, petroli...) i polítiques, que poden estar relacionades amb reivindicacions territorials d'un col·lectiu ètnic o religiós.

(1 punt)

3) [2,5 punts]

-L'alumne podria respondre els següents aspectes sobre els elements i institucions bàsiques que caracteritzen els estats:

Els estats constitueixen les unitats bàsiques de l'organització política del món.

El model d'Estat actual està constituït per tres pilars bàsics: el territori, delimitat per unes fronteres estatals; la població, formada pels ciutadans de l'estat, i el sistema legal jurídic i polític que regula la forma de govern, els drets i les obligacions dels ciutadans.

Els estats s'atribueixen el dret exclusiu per desenvolupar unes funcions relacionades amb la sobirania com: la defensa del territori; l'ús de la força; la recaptació de tributs i impostos; l'administració de justícia; la representació internacional; l'ordenació interior de l'economia; a més de proporcionar diversos serveis a la població i a les activitats econòmiques com l'ensenyament públic, la sanitat pública, l'ordenació territorial, la construcció de grans infraestructures, etc.

L'alumnat podria fer referència a la separació de poders (legislatiu, executiu i judicial) en els estats democràtics, i a les institucions que els encarnen: Parlaments, Governos i Tribunals de justícia.

(1 punt)

Els casos de conflictes i tensions entre estats veïns poden ser diversos. Alguns dels possibles són: l'Índia i el Pakistan, que es disputen el control del Caixmir; el Perú i l'Equador, per disputes territorials; Etiòpia i Somàlia, per raons ideològiques dels grups en el poder; la Xina i Taiwan, pel reconeixement de la independència de Taiwan; Israel i els seus veïns: Líban, Síria, Egipte, ... per l'ocupació de territoris i el conflicte palestí; Rússia i Geòrgia, pel control de recursos naturals; etc.

La resposta a aquesta qüestió és oberta. El corrector valorarà que els exemples i l'explicació de l'alumnat siguin pertinents.

(1 punt).

L'Organització de les Nacions Unides (ONU) es va fundar l'any 1945, un cop acabada la segona guerra mundial. La Carta de les Nacions Unides recull les funcions i propòsits de l'ONU: mantenir la pau i la seguretat internacionals; fomentar entre les nacions relacions d'amistat basades en el respecte als principis d'igualtat de drets i de lliure determinació dels pobles; cooperar en la solució dels conflictes i problemes internacionals de caràcter econòmic, social, cultural o humanitari, i en l'estímul del respecte als drets humans i les llibertats fonamentals.

(0,5 punts)

SÈRIE 1

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Text sobre la capa d'ozó**

En aquest text es proposa la verificació dels objectius terminals 3, 5, 38 i 40 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.1, 1.3 i 1.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.1 i 2.5 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 1 del document de concreció del currículum: *El medi físic com a escenari de les activitats humanes*, en concret l'apartat *Els principals desequilibris mediambientals del món actual*, i també aprenentatges corresponents al punt 2 del mateix document: *El medi físic com a recurs de les activitats humanes*, pel que fa a l'apartat *L'impacte ambiental de les activitats humanes*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

En el text s'exposen les idees següents:

El forat de la capa d'ozó ha estat el més greu enregistrat, tant en superfície com en dèficit de massa. La dada que crea més alarma a l'OMM és el dèficit de la massa d'ozó.

Es preveu que només es pot esperar una millora després de les dues properes dècades.

A la tardor és quan el forat assoleix la màxima extensió.

És important mantenir la vigilància sobre el compliment del protocol de Mont-real.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

La capa d'ozó protegeix la vida terrestre perquè bloqueja els raigs ultraviolats procedents del sol.

(0'5 punts)

La destrucció de la capa d'ozó es deu a l'acció de gasos com els clorofluorocarburs (CFC) que han estat emesos per refrigeradors, aparells d'aire condicionat i aerosols fonamentalment, i que a l'estratosfera, sota l'acció de la radiació ultraviolada del sol, es descomponen i alliberen clor que participa en reaccions químiques que destrueixen l'ozó.

(0'5 punts)

-Com a conseqüència de la disminució de l'ozó, l'exposició dels éssers vius a les radiacions ultraviolades augmenta. Les radiacions ultraviolades són nocives i provoquen malalties de la pell, dels ulls, alteracions del sistema immunitari en els animals i una disminució de la fotosíntesi en els vegetals.

(0'5 punts).

3) [2,5 punts]

Altres problemes del medi ambient generats per la contaminació atmosfèrica són la pluja àcida, l'efecte hivernacle i la contaminació de l'aire a les ciutats: L'alumne n'hauria de citar dos dels esmentats.

(0,5 punts)

Sobre el canvi climàtic actual l'alumne hauria de citar l'efecte hivernacle com a causa. L'efecte hivernacle es produeix per les emissions de CO₂, producte principalment de la combustió de combustibles fòssils, l'emissió de gasos com el metà i la desforestació. L'augment de la concentració de diòxid de carboni en l'atmosfera provoca una major retenció d'energia i un augment global de la temperatura de l'atmosfera.

(0,5 punts)

Pel que fa als efectes hauria d'exposar la modificació del règim de temperatures i precipitacions a moltes regions del món que en alguns llocs poden suposar un increment del procés de desertificació. L'augment global de la temperatura també podrà repercutir en el desglaç de les geleres de muntanya i dels casquets polars, fet que comportarà un ascens del nivell del mar. Els canvis esmentats poden repercutir en la indústria turística d'algunes regions com la Mediterrània.

(1 punt)

Com a iniciativa internacional més important cal citar la conferència de Kyoto (1997), on es va acordar un pla de reducció per al període 2008-2012, de les emissions de CO₂ dels països industrialitzats en un 5,2%, mesurades sobre la base de les emissions de 1990. Un repàs ràpid de la resposta internacional a aquests acords pot destacar a la Unió Europea i el Japó com els països més compromesos en el compliment d'aquest objectiu, mentre que Austràlia i els EUA no han ratificat l'acord per interessos econòmics. Els països en vies de desenvolupament rebutgen els acords per no dificultar el seu desenvolupament (cas de la Xina i la Índia, per exemple) i Rússia, finalment, l'ha ratificat.

(0,5 punts)

Opció A

Exercici 2: Taula de dades de països recentment incorporats a la UE o en procés de negociació.

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 21, 22, 23, i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.6, 3.3 i 4.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 2.1 i 2.4 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 7 del document de concreció del currículum: *L'organització política del territori*, en concret l'apartat *L'organització político-territorial de la Unió Europea*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

La informació que cal extreure de la taula és la següent:

Tots els països de la taula, menys Croàcia, tenen una inflació més elevada que la UE. Tots els països tenen un atur més elevat que la mitjana de la UE. Tots els països tenen una renda més baixa que la mitjana de la UE.

La població de Turquia és molt més gran que la de la resta, sobretot que la de Bulgària i Croàcia que són molt baixes.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

els països candidats a formar part de la UE han d'estar regits per sistemes polítics democràtics. Han d'acceptar els principis de llibertat, democràcia i respecte als Drets Humans, així com les llibertats fonamentals pròpies dels Estats de dret.

(0,5 punts)

-els criteris econòmics que cal complir consisteixen en l'adopció d'una economia de lliure mercat en la qual ha de poder fer front a la competència inherent a aquest tipus d'economia. Per poder formar part de la zona euro s'ha de convergir en un seguit d'indicadors econòmics com el dèficit pressupostari, el deute públic, la inflació, els tipus d'interès i l'estabilitat de canvi de la moneda pròpia.

(0,5 punts)

-Romania i Bulgària són els dos països que s'han incorporat l'1 de gener del 2007 a la UE.
(0,5 punts)

3) [2,5 punts]

-la integració econòmica s'articula a partir de l'existència d'un mercat interior únic que permet la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals. Els instruments que ho han permès han estat l'eliminació dels controls fronterers, la implantació de la moneda única (l'euro) i la creació d'institucions com el Banc Central Europeu, independent dels governs nacionals, el qual dirigeix la política financera de la UE. Per reduir els desequilibris interns motivats per les diferències econòmiques entre els Estats i les regions, la UE distribueix uns fons estructurals i uns fons de cohesió.

(1 punt)

-l'alumnat hauria d'exposar algun exemple que posés de manifest que la integració política suposa que els Estats de la UE han cedit part de la seva sobirania en favor de les institucions europees. Les institucions europees aproven directives, normes i lleis que prevalen per sobre les aprovades a cada Estat membre.

L'alumne hauria de citar almenys un dels tractats següents: el Tractat de Roma (1957), l'Acta Única Europea (1986), el Tractat de la Unió Europea o de Maastricht (1992), el Tractat de la Constitució Europea (2004).

També hauria de citar com a mínim dues institucions europees d'entre les següents: el Consell Europeu, el Consell de Ministres, la Comissió Europea, el Parlament europeu, el Tribunal de Justícia.

(1 punt)

-els Estats de la llista que no formen part de la UE són: Croàcia, Noruega, Islàndia, Ucraïna i Suïssa.
(0,5 punts)

Opció B

Exercici 1: Text sobre immigració a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 28, 31, 33 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1, 4.2 i 4.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria d'esmentar en el resum les idees següents:

A Catalunya en l'actualitat, els moviments migratoris més importants són les migracions exteriors.

La població immigrant avui ja no procedeix d'altres regions espanyoles, sinó d'Europa o d'altres continents com Àfrica o Llatinoamèrica.

La població estrangera és majoritàriament jove.

Pel que fa al sexe, en la població d'origen africà predominen els homes mentre que en la d'origen llatinoamericà predominen les dones.

(1 punt)

2) [1,5 punts]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Creixement vegetatiu: el resultat de restar la mortalitat a la natalitat.

Saldo migratori: diferència entre el nombre de població immigrant i emigrant.

(1 punt): 0,5 punts per cada definició correcta fins a un total d'1 punt.

Pel que fa a la influència en la natalitat de l'arribada de població jove, l'alumnat hauria de comentar que aquesta provoca un augment de la taxa de fecunditat a causa de que la major part de contingents d'immigrants pertanyent a grups d'edat que estan en edat fèrtil i degut també a la diferència quant a pautes culturals.

(0,5 punts)

3) [2,5 punts]

Causas de la baixa natalitat: Incorporació de la dona al món laboral amb plenitud de drets. Existència de planificació familiar i ús generalitzat de mitjans anticonceptius. Retard en l'edat mitjana de matrimoni. Augment de l'edat mitjana de les mares en tenir el primer fill.

Conseqüències: Disminució de la taxa de natalitat. Envel·liment de la població.

(1 punt)

Causas de l'envel·liment de la població: l'allargament de l'esperança de vida que fa que el percentatge de gent gran vagi en augment. Per altra banda la baixa natalitat provoca que la proporció de població adulta sigui molt superior a la de joves.

Conseqüències de l'envel·liment de la població: necessitat d'augmentar la despesa pública en sanitat i en subsidis de jubilació; necessitat de diversificar l'oferta d'activitats culturals i d'oci per a la gent gran: creació de nous llocs de treball en els camps de la geriatría i l'atenció domiciliària.

(1 punt)

Pel que fa a les àrees més densament poblades caldria citar les següents: l'àrea metropolitana de Barcelona, l'àrea de Tarragona-Reus i les àrees urbanes articulades al voltant de Lleida i de Girona.

(0,5 punts)

Opció B

Exercici 2: Mapa sobre la localització de les reserves petrolíferes del planeta.

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 2, i 5 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.2, i 1.3. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 1 del document de concreció del currículum, *El medi físic com a escenari de les activitats humanes*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

-L'alumnat hauria de descriure que està observant un mapamundi que assenyala la localització i distribució de les reserves petrolíferes del planeta. Les dades es presenten amb percentatges i s'informa del termini en anys de la duració prevista de les reserves.

(0'5 punts)

-Es pot observar que la majoria de les reserves de petroli estan localitzades en l'àrea del Golf Pèrsic, seguida amb molta distància de Llatinoamèrica, de l'antiga Unió Soviètica i d'Àfrica. Per tant es pot concloure que les zones amb més reserves no coincideixen amb les de més consum, com poden ser els EUA i Europa que, paradoxalment, presenten la menor quantitat de reserves disponibles.

(0'5 punts)

2) [1,5 punts]

Els combustibles fòssils són el petroli, el carbó i el gas natural. S'anomenen així perquè provenen de la descomposició de matèria orgànica atrapada en el subsòl fa molts milions d'anys.

(0'5 punts)

Les característiques bàsiques que tenen en comú són el fet d'ésser no renovables, per tant limitats, i molt contaminants. També es pot comentar que són les fonts energètiques més utilitzades actualment (aporten gairebé el 90% de l'energia que es consumeix) i que han constituït la base de la industrialització.

(0'5 punts)

El combustible que genera menys impacte mediambiental és el gas natural, i el que disposa de més reserves conegudes és el carbó.

(0'5 punts)

3) [2,5 punts]

L'alumne hauria de desenvolupar la qüestió basant-se en els següents aspectes:

La gran importància i pes del petroli en el consum mundial d'energia (aporta aproximadament un 40% de l'energia comercialitzable). Cal citar també la gran varietat de productes que s'obtenen derivats del petroli, destacant l'ús com a combustible. Cal destacar que el petroli és el motor de l'economia mundial actual.

(0'5 punts)

Les reserves del petroli són finites i ja no queden molts anys perquè s'exhaureixin. L'Orient Mitjà concentra més de la meitat de les reserves actuals existents mentre que els països occidentals en son força deficitaris.

(0'5 punts)

Aquesta situació genera una forta dependència de les regions desenvolupades cap a les regions productores de petroli.

(0'5 punts)

El control de les rutes d'accés als recursos energètics per part dels països occidentals ha generat conflictes geopolítics en el món. Per la seva part, el poder de les regions exportadores ha donat com a resultat efectes com la crisi econòmica mundial de la dècada dels 70, provocada per la pujada espectacular del preu del petroli fixat per l'OPEP.

(0'5 punts)

Les possibles alternatives es basarien en la reducció del consum, i en el foment d'energies alternatives. Encara avui, tot i la reducció del consum energètic en els sistemes de transport, la dependència de l'economia mundial enfront del petroli és molt gran.

(0'5 punts)